

INVESTIGATION OF SOCIOLOGICAL ASPECTS OF THE PARK MAKSIMIR ISTRAŽIVANJE SOCIOLOŠKIH ASPEKATA PARKA MAKSIMIR

VITASOVIĆ KOSIĆ Ivana^{1*}, ANIČIĆ Branka²

¹Department of Agricultural Botany, University of Zagreb, Faculty of Agriculture, Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb, phone: +385 (0) 1 23 93 808, fax: +385 (0) 1 23 15 300, e-mail: *ivitasovic@agr.hr

²Department of landscape architecture, ornamental plants and garden art, University of Zagreb, Faculty of Agriculture, Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb

Manuscript received: December 14, 2004; Reviewed: March 9, 2005; Accepted for publication: March 12, 2005

ABSTRACT

The loss of identity of Maksimir Park has been ongoing for many years. The main reasons for this situation are certainly the loss of urban culture among the citizens and in particular, the conflicting interests of the park's users. Furthermore, with the extensive spreading of the city, Maksimir has been pushed into an inappropriate and architecturally inadequate framework. Zones of great endangerment have arisen, and the final result is that areas will continue to degrade and break off from the park's territory.

Today, the park is being used in various ways by the various owners, and the main question is whether the current situation is sufficient to satisfy society's needs for the park. The park has lost both the quality of its facilities as well as aesthetics. With the loss of several of the former buildings and facilities in the park, its educational function has also been lost.

This paper aims to use historical analyses and a validation of the matrix to provide a hierarchy for restoration of the park.

KEYWORDS: social aspect of Park Maksimir, site inventory, survey.

SAŽETAK

Gubitak identiteta parka Maksimira odvija se već dugi niz godina. Bitni uzroci takvoga stanja svakako su sve veći pad urbane kulture građana te partikularni i međusobno suprotstavljeni interesi njegovih korisnika. Nadalje, grad je svojim ekstenzivnim širenjem uklopio Maksimir u svoje neprikladne i arhitekturom neprimjerene okvire. Nastale su zone velike ugroženosti, površine koje će se dalje degradirati do odcjepljenja od obuhvata Parka, kao konačnog rezultata.

Park se danas koristi na vrlo različite načine od različitih vlasnika, no pitanje je da li je sadašnje stanje dostatno za zadovoljavanje društvenih potreba. Park je izgubio na kvaliteti svojih sadržaja, također i na estetskim aspektima. Propadanjem nekadašnjih objekata i sadržaja u Parku, izgubljena je njegova edukacijska funkcija.

Cilj ovog rada bio je putem povijesne analize i valorizacije matrice dati hijerarhiju za obnovu.

KLJUČNE RIJEČI: sociološki aspekt Maksimira, inventarizacija, zone ugroženosti, anketiranje posjetitelja, intervju korisnika

DETAILED ABSTRACT

In this study, various methodologies were used: analysis of documents, methods of observation and field research (field inventory, surveys with written questionnaires – two segments with two survey groups) and interviews with the representatives of individual institutions including park owners, the Faculty of Forestry, the Faculty of Agriculture and the Zoo. All research was conducted in the period March 1999 to June 2001. Surveys were conducted verbally, based on a random selection of respondents (sample size 200 respondents).

Once, an outing in Maksimir Park was a matter of prestige, to “be seen” among people. Today, the park has received a new social role. However, its historical matrix is completely illegible due to the lack of adequate maintenance and unequal relations between owners or rather users (institutions) of the park area. The founder of the park, M. Vrhovec, cut through the dense forest to create an economic forest for cutting and hunting, and the clearings he made to create his vision later became attractions [5]. (Map 2, according to Zornberg, 1846., with illustrations of the ratio of surface to volume and the seven main vista trails)

For a long time, the forest has been left to succession and today’s vegetation has completely overgrown its bounds. In this way, the majority of the once valuable vista and lovely meadows have been lost [6] (Map 3, Illustration of today’s ratio of vegetation in Maksimir Park).

Due to a conflict of interests, the attempts to globalize the area are evident, and an endangered zone has arisen within the park (Map 1, Illustration of zones of endangerment in Maksimir Park). Lost are the buildings, sculptures and trails of Maksimir Park; they need to be restored in order to return the attractiveness which will bring visitors back. Bringing them back to the forefront would be possible on today’s roads and trails. However, considering the standing of the vegetation today (Map 3, Illustration of today’s ratio of vegetation in Maksimir Park), returning individual sculptures to their historical locations would today lose their original meaning as a “point de vue” [2]. Interviews conducted with users – owners of Maksimir Park, only crystallized the abovementioned problems. The primary problem in the park is the conflict of interest of all the subjects which directly or indirectly use the space and stake claims to the space. There is also a lack of adequate financial resources, which is an important factor in the park’s fate.

The visitors were divided into two segments, relating to their use of the park, from the results obtained in the surveys (Graphs 1, 2, 3, 4 and 5) and combined with the remaining questions. Visitors, who come alone, without

company, seek a place to think, to relax, and to enjoy time alone in the beauty of the park. They would prefer to see the park’s historical matrix restored and for the original contents to be returned or for the park to remain as is with increased concern for the maintenance and cleanliness of the park, without any large works or modernization. The second group comes to the park in the company of others and use Maksimir as a place for socializing, games and recreations. They would like to see Maksimir completely brought into order and maintained, and that the number of hospitality facilities be increased in order to attract a larger number of visitors and tourists. We believe that in order to improve Maksimir and increase the number of visitors, it is necessary to increase the content in the park, of course, considering only those which would not damage the park in any way (reintroduction of those sports and activities which were historically in the park: skating, skiing, “curling”). It would also be good to revitalize the former content and function of Majur, with the foundation of an “economic park” for the education of visitors, as well as creating a map with trails and instructions for their use, modelled upon the Album Jurjevas from 1853. Of course, the greatest significance of Maksimir is that the park is a historically valuable monument of cultural and natural heritage, not only for Zagreb and Croatia, but also significant in European terms [7], and as such, the park should be representative of that significance.

UVOD

Zaslugom biskupa Maksimilijana Vrhovca, Park Maksimir utemeljen je još potkraj 18.st. kao prvi javni park u jugoistočnoj Europi, a danas je on najveći gradski park i najznačajniji krajobrazni perivoj Hrvatske. Uz povremene pozitivne amplitude, Park sukcesivno propada još od smrti nadbiskupa Haulika pa do današnjih dana. [2]

Globalno stanje, negativne oscilacije koje se odražavaju na kvalitetu Maksimira, kao i nedostatak socioloških i društvenih istraživanja za obnovu ovog vrijednog objekta bili su povod za ovo istraživanje.

U 19. stoljeću, ljudi su u takve perivoje dolazili da bi bili viđeni. Danas su potrebe i navike ljudi u takvim prostorima drugačije, koriste ga za opuštanje i rekreaciju.

Problem parka Maksimira je višeslojan, a cjelovit program njegove obnove koja bi bila u skladu s današnjim potrebama još ne postoji. Park propada već dugi niz godina i sve više gubi svoj identitet, ponajviše zbog toga što je podijeljen na tri korisnika, te je već prije pedeset godina prestao biti jedna cjelina. Neprikladnom izgradnjom nastale su zone velike ugroženosti, čija se daljnja degradacija nastavlja, kao i odcjepljivanje tih

površina od područja Parka.

Cilj ovog rada bio je putem povijesne analize i valorizacije matrice sa današnjim stanjem utvrditi nastale promijene. Utvrditi preference i svijest korisnika i posjetilaca spram Parka, kao i mogućnost njegove obnove.

MATERIJAL I METODE RADA

Istraživanje je bilo provedeno pomoću više metoda. Uz pregled literature, korištene su: metoda opservacije (promatranje), terensko istraživanje koje je obuhvatilo inventarizaciju i analizu postojećeg stanja Parka, te ispitivanje javnog mijenja anketom koja je provedena u dvije varijante na dvije grupe ispitanika. Zatim je proveden i intervju s predstavnicima pojedinih institucija – vlasnika i trenutnih korisnika Parka (Šumarski fakultet, Agronomski fakultet i Zoo – vrt). Pitanja anketnog upitnika i intervjua bila su unaprijed pripremljena i ciljana na problematiku. Njima su se željeli utvrditi postojeći problemi te ispitati njihova moguća rješenja. Prikupljena je i obrađena postojeća literatura i studije, analizirana je grafička dokumentacija (stare karte i dokumenti iz tri različita razdoblja) na osnovu čega su u usporedbi sa situacijom postojećeg stanja utvrđene promjene i degradacija Parka.

Inventarizacija je izvršena tijekom ožujka 2001. godine. Zbog veličine Park je bio podijeljen na devet zona, od kojih je svaka opisana zasebno sa svojim karakteristikama.

Opservacija je provedena istovremeno za vrijeme terenskog ispitivanja stanovništva i posjetitelja parka anketnim upitnikom (tijekom ožujka 1999.). Bila je provedena na više punktova unutar Parka, u dva vremenska termina (radni dan i vikend), a obuhvatila je raznolike aspekte kao npr: utvrđivanje frekvencije kretanja posjetitelja na određenim lokacijama, utvrđivanje najčešćih prostora okupljanja u Parku, utvrđivanje moguće distinkcije između osnovnog motiva dolaska i mjesta na kojem se posjetitelji zadržavaju, te utvrđivanje strukture posjetitelja obzirom na starosnu dob i spol u ovisnosti s prostorom u kojem se u Parku zadržavaju ili okupljaju.

Kratkim programom opservacije utvrdili su se najosnovniji elementi koji su karakteristični za proučavani prostor, a koji pridonose boljem razumijevanju ponašanja i stavova ispitanika, posjetitelja i stanovnika.

U toku dvije godine izvršeno je nekoliko provjera radi što vjerodostojnijeg prikaza informacija.

Anketni upitnik konceptualno je i sadržajno pripremljen na osnovu podloga socioloških istraživanja, koje je dao Dillman (1983). Anketni se upitnik sastojao iz 2 dijela. Prvi se dio odnosio na činjenice, mišljenja i stavove ispitanika, dok se drugi odnosio na opće podatke o

ispitanicima (spol, starost, zanimanje, stručna sprema i mjesto rođenja). [8]

Na anketni upitnik ispitanici su odgovarali izravno, osobno i pojedinačno. Podaci su prikupljeni tijekom ožujka 1999. godine individualnim anketiranjem 200 ispitanika (100 stanovnika i 100 posjetitelja). Anketa je provedena usmeno, metodom slučajnog izbora ispitanika, uz pomoć studenata studija Uređenja krajobraza (gen. 96/97). Anketari su za tu prigodu bili posebno pripremljeni i instruirani.

Provedene su dvije ankete za dvije grupe ispitanika; jedna za stanovnike rubnih dijelova Maksimira, a druga za posjetitelje Parka. Razlog tomu bila je pretpostavka različitih stavova i interesa ispitanika, ovisno o tome da li dolaze u Park i koliko često dolaze. Kod obje ankete na postavljena pitanja bilo je moguće izabrati jedan, dva ili tri odgovora. Na taj se način dobiva zbroj postotaka više od sto, što ne predstavlja problem kod obrade podataka, jer je bit istraživanja bila da se istaknu dva do tri najčešće zaokruživana odgovora. Kod grafikona gdje su obje grupe prikazane na jednom grafikonu, problem nejednakog broja odgovora sveden je na zajednički nazivnik te je tako dobivena stvarna vrijednost. Također, na obje ankete dva su pitanja ostavljena "otvorena", bez ponuđenih mogućnosti odgovora. Kasnijom obradom podataka, najčešći odgovori su registrirani te uvršteni u interpretaciju.

Drugi dio terenskih istraživanja bilo je intervjuiranje predstavnika pojedinih institucija – vlasnika parka, koje je održano usmeno s unaprijed pripremljenim pitanjima. Predmet ovog razgovora bili su problemski sistematizirani stavovi predstavnika donosioca odluka. Odgovori su grupirani u tri podteme: osnovni problemi Maksimira, što bi trebalo potaknuti a što sprječavati, i što bi trebalo poduzeti u budućnosti.

REZULTATI

Zone ugroženosti i izgubljene vrijednosti

Inventarizacijom su uočene zone veće i manje ugroženosti (karta 1, Prikaz zona ugroženosti parka Maksimir), od kojih neke zone u Parku pripadaju samo formalno. Ova prostorna inventarizacija je poslužila da se na prostoru parka Maksimir uoče i vizualiziraju događanja kao odraz socijalnog stanja društva.

U Maksimiru su izgubljeni nekadašnji objekti, skulpture i staze, od ukupno 32 zabilježena objekta i skulpture, ostalo ih je samo 7 u izvornom obliku, 17 ih je trajno nestalo, 6 ih je izmijenjeno, a 2 su potpuno nova.

Staze koje čine glavninu nekadašnjih "kružnih šetnji", nažalost su izgubljene te bi ih trebalo obnoviti. Neke od

današnjih glavnih staza su sasvim nove, i van povijesne matrice, glavnina ih se nalazi u sjeverozapadnom dijelu šume, kao pristup Parku iz rubnih naselja.

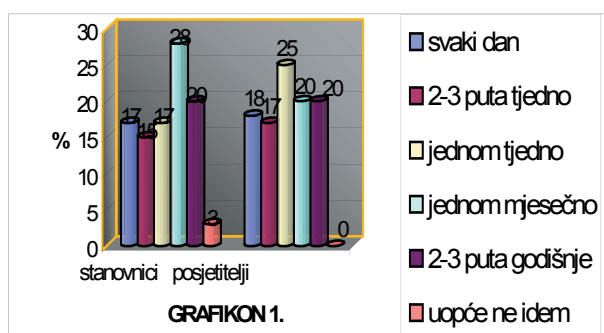
Stanje maksimirske šume

Današnje stanje maksimirske šume proizlazi iz njezine nedorečene funkcije. Naime, još je M. Vrhovac krčenjem guste šume u prirodnu osnovu šume ukomponirao antropogene artefakte, unoseći novu vegetaciju. Tako je ona postala gospodarska šuma za sječu i lov, a prosjeci kojima je stvorio vizure, postali su atrakti [5] (karta 2., Prikaz odnosa plohe i volumena te sedam glavnih vizurnih pravaca, Zornberg 1846.). Takvim postupkom stvorio je antropogenu šumu kojom se mora intenzivno gospodariti i održavati. Međutim, danas je šuma prepuštena sukcesiji te je prerasla sve svoje okvire, čime je izgubljena osnovna oblikovna koncepcija (postojeća matrica) Maksimira. Na taj je način većina nekadašnjih vrijednih vizura i lijepih livada potpuno nestalo [6] (karta 3., Prikaz današnjeg omjera vegetacije u Maksimiru).

Mišljenja posjetitelja i stanovnika

Obradom rezultata anketa zaključujemo da Maksimir najviše posjećuju ljudi srednje i zrele životne dobi. Također, anketa pokazuje da određeni broj stanovnika iz neposredne blizine Maksimira nije zainteresiran za taj prostor i ne koriste ga u velikoj mjeri. Naime, učestalost posjećenosti Parka veća je kod ispitanika koji su ciljano došli sa veće udaljenosti u Park, nego kod okolnih stanovnika (grafikon 1).

Diferencijacija ispitanika vidljiva je i iz podataka o osnovnom razlogu dolaska u Park, gdje stanovnici kažu da uglavnom idu šetati, voziti bicikl ili posjetiti Zoo-vrt. Najčešći dolazak posjetitelja u Park vezan je uz šetnju i

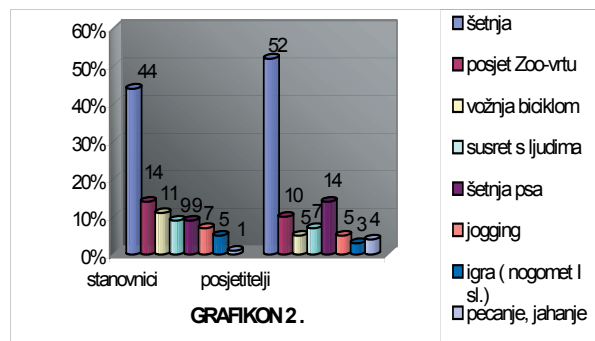

-daily, - 2-3 times weekly, - 1 time weekly, - monthly, - 2-3 times yearly, - I don't ever go

Grafikon 1.: Usporedba učestalosti dolaska oba segmenta ispitanika u Park

Figure 1. Comparison of frequency of visit to the park by both groups surveyed

šetnju pasa (grafikon 2). Vrlo je vjerojatno da su ispitanici koji u Parku šetaju pse, ujedno i stanovnici iz neposredne blizine Parka. Na to ukazuje i podatak o frekvenciji šetanja kućnih ljubimaca na području Parka, koja je kod posjetitelja i stanovnika gotovo jednaka.

- walk, - visit to ZOO, - drive with a bicycle, - encounter with people, - walk with dog, - jogging, - playing, - fishing, riding

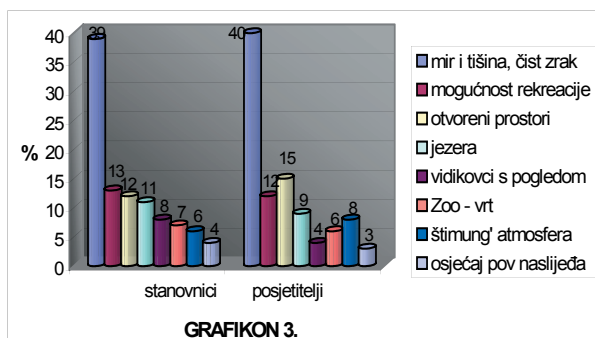
Grafikon 2.: Usporedba osnovnog razloga dolaska oba segmenta ispitanika u Park

Figure 2: Comparison of basic reason for visiting the park by both groups surveyed

Uvjerljivo najviše posjetitelja dolazi u proljeće, u ljeti i u jesen posjetitelja ima podjednako no znatno manje nego u proljeće. Zimi se broj posjetitelja smanjuje na minimum, djelomično zbog hladnoće, ali možda više radi nedostatka sadržaja.

Prema mišljenju obaju grupa ispitanika, sadržaji koji ih najviše privlače u Park su mir i tišina, čist zrak, mogućnost rekreacije, otvoreni prostori i jezera (grafikon 3).

Kao nedostatke Parka, odnosno "stvari" što ih najviše smetaju u Parku gotovo svi ispitanici navode zapuštenost,

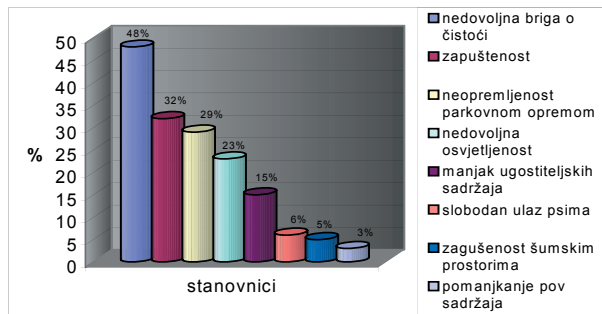
- tranquillity and fresh air, - possibility for recreation, - open places, - lakes, - nice vista, - ZOO, - good atmosphere, - feeling of historical heritage

Grafikon 3.:Usporedba sadržaja koji najviše privlače oba segmenta ispitanika

Figure 3: Comparison of content which most attracts both groups surveyed

nedovoljnu osvjetljenost, nedovoljnu brigu o čistoći te neopremljenost parkovnom opremom.

Zanimljiv je podatak i suprotan očekivanjima da se kao nedostatak visoko rangirao i manjak ugostiteljskih sadržaja (grafikon 4).

- insufficient care of cleanliness, - untended, - lack of park equipment, - insufficient lighting, - lack of barroom, - entrance free for dogs, - overgrowth of forest areas, - lack of historical content

Grafikon 4.: Nepogodnosti koje stanovnike najviše smetaju u Parku

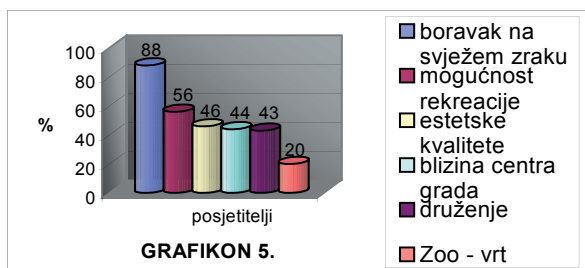
Figure 4: Inconveniences in the park which most bother citizens

Posjetioci u park najviše dolaze priepodne i popodne, vrlo malo predvečer, a noću uopće ne dolaze. Razlog ne dolaska noću objašnjavaju nelagodnim osjećajem koji proizlazi iz nedovoljnoga osvjetljenja.

Posjetitelji u park dolaze većinom u društvu (čak 75% ispitanika) što povezujemo s nelagodom koju posjetioci osjećaju u parku. Naime, oni ističu da se boje pasa koji nisu na uzici, također i psihički labilnih ljudi koje se u parku povremeno također može zateći.

Kao glavne prednosti Parka posjetitelji navode boravak na svježem zraku, mogućnost rekreacije, a tek na treće mjesto stavljaju njegove estetske kvalitete. (grafikon 5).

S obzirom na strukture koje se najmanje uklapaju u sadržaj Parka stanovnici su mišljenja da su to prije svega

- residence on the fresh air, - possibility for recreation, - esthetics quality, - proximity to city centre, - socializing

Grafikon 1.: Prednosti parka Maksimir prema mišljenju posjetitelja

Figure 1: Advantages of Maksimir Park according to visitors

šandovi duž glavne aleje koji narušavaju identitet i ambijentalne vrijednosti Maksimira. Isto tako smatraju da nije mjesto u ovom Parku za Narodni restoran kao niti za Ljetnu pozornicu. Stanovnici također smatraju da su manifestacije što se održavaju u Parku neprimjerene takvom prostoru, koji je spomenik kulture. Po mišljenju stanovnika, strukture koje bi u Parku trebalo izgraditi jesu: sanitarni čvorovi, dječja igrališta i staze za trčanje, te ponovna izgradnja starih povijesnih arhitektonskih elemenata.

Intervju sa korisnicima- posjednicima parka Maksimir

Provedeni intervju s korisnicima - posjednicima parka Maksimir kao i stručnjacima, potvrdili su već ranije spomenute probleme, kao što su sukob interesa svih subjekata koji direktno ili indirektno koriste taj prostor, odnosno polažu prava na njega. Jedan od velikih problema je i to da institucije koje su taj prostor naslijedile ne dobivaju financijsku potporu za njegovo održavanje.

Problem predstavlja i činjenica da su nekad važni povijesni objekti (Haulikov ljetnikovac, Svilana, Majur i sl.) koji su bili sadržajno vezani za park Maksimir sada odsječeni od Parka i sastavni su dio radnih prostora Agronomskog fakulteta. U nedostatku sredstava za njihovo održavanje i dalje slijedi njihovo odumiranje. Osim toga Fakultet je u nasljedstvo dobio i vojni logor koji je bio podignut u prostoru Parka između Maksimirske ulice i Fakultetskog dobra odmah iza drugog svjetskog rata. On je sedamdesetih godina napušten, a nedolične zgrade su ostale i prenamijenjene su u skladišta. Neke od njih onemogućavaju obnovu nekad najatraktivnijeg Maksimirskeg prostora, a to je područje oko Haulikovog ljetnikovca za koji postoji prijedlog obnove.

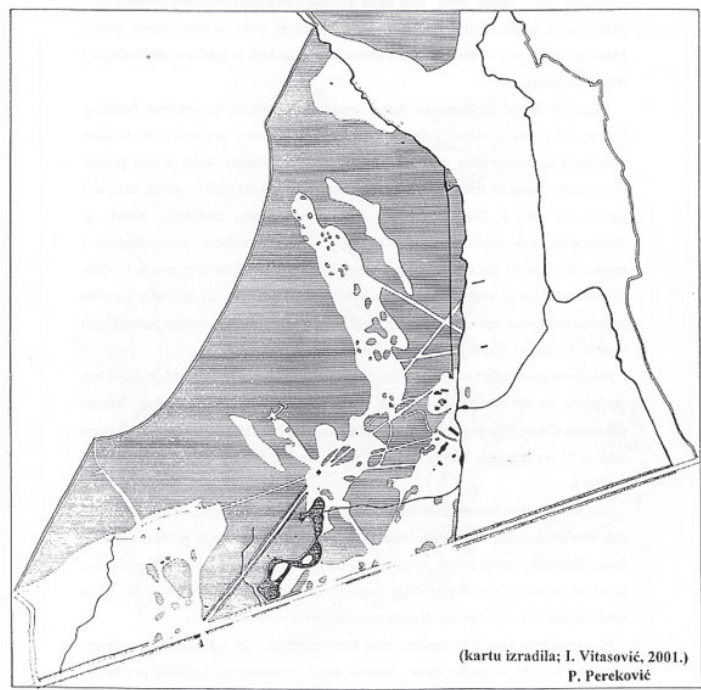
Grad Zagreb je naslijedio najstariji dio parka Maksimir i to prostor sa jezerima u čijem je jugoistočnom dijelu smješten ZOO-vrt. Od 1925.g. kada je podignut pa do današnjih dana, ZOO- vrt se toliko proširio da je već narušio povijesnu osnovu, a i dalje je prijetnja zbog mogućnosti da se proširi u preostali vrijedni dio Parka. I Zoološki vrt jednako tako ima problema što se nalazi u prostoru Parka, prvenstveno to što se zbog prostora ne može širiti i razvijati po suvremenim standardima, ali i zbog postojeće vegetacije i pseudoglejnog tla koji navlače vlagu u prostor. Time nepovoljno djeluje na određene životinjske vrste. Budući da je vegetaciju nedopustivo ukloniti, problem ostaje i jedino rješenje je premještanje ZOO-vrta na drugu lokaciju u gradu.

DISKUSIJA

Kako bi Park povratio svoje povijesne atribute i boravišne

Karta 1.: Prikaz zona ugroženosti parka Maksimir
Map 1: Illustration of zones of endangerment in Maksimir Park

Karta 2.: Prikaz odnosa plohe i volumena te sedam glavnih vizurnih pravaca, Zornberg, 1846.
Map 2: Illustrations of the ratio of surface to volume and the seven main vista trails, Zornberg, 1846.

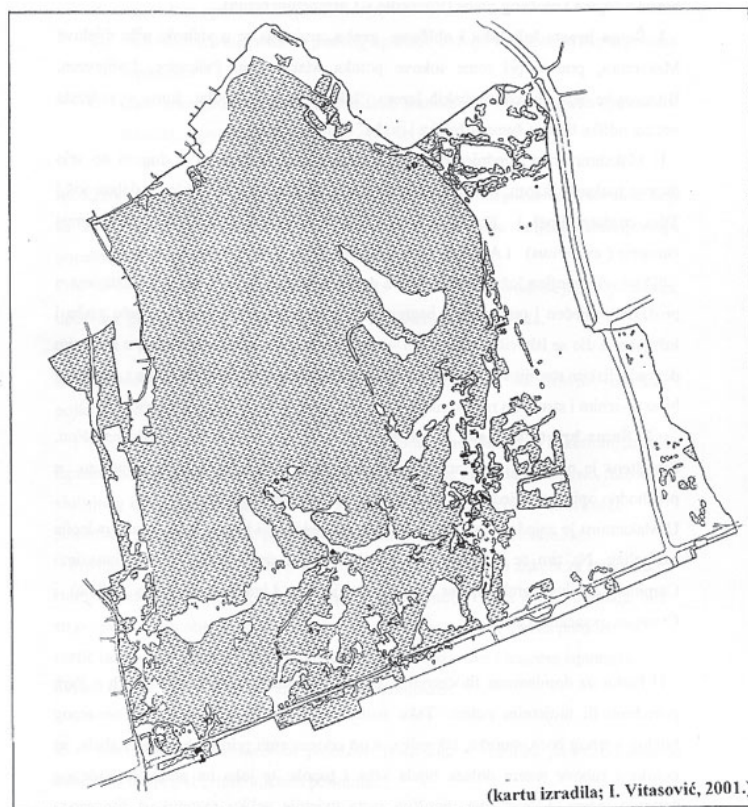
kvalitete potrebno je obnoviti i vratiti na prvotno mjesto njegove stare skulpture što je moguće jer su svi njihovi izvorni položaji dostupni. Međutim to uvelike ometa šumska vegetacija (karta 3., Prikaz današnjeg omjera vegetacije u Maksimiru) jer bi ju trebalo znatno prokrčiti kako bi se postavljenim skulpturama vratio značaj "point de vue"-a.

Po mišljenju i šumarskih stručnjaka kao i krajobraznih arhitekata, ako se ne iznađe sanacija maksimirske šume i ako se sukcesija propadanja stare šume i dalje nastavi restitucija Parka biti će vrlo teška. Veliki broj stabala je dostigao svoju fiziološku zrelost, njihovo se stanje stalno pogoršava jer su podložna truljenju jer su im i promijenjeni stanišni uvjeti koji to dodatno potenciraju. Sigurnost je ugrožena jer postoji stalna opasnost od urušavanja tih stoljetnih stabala. U traženju adekvatne sanacije maksimirske šume nije se daleko odmaklo. Postoje razni prijedlozi i pokušaji koje je iznio Doc. dr. M. Oršanić u intervjuu, ali koji za sada na žalost ne pokazuju uspješne rezultate.

Jednako tako veliki je problem i sukcesija zarastanja livadnih prostora koje su nastale krčenjem šume. One su nekad bile istaknuti prostorno oblikovni element, prodori i plohe boravka i događanja.

Nekad je Park sadržajno bio puno bogatiji pa time i vizualno percepcijski privlačniji, danas je veliki broj tih sadržaja nepovratno izgubljen i to posebno zimska događanja i aktivnosti [3], što ujedno znači i znatno manju posjećenost zimi. Blage zime ali i mogućnost odvijanja zimskih sportova na sigurnijim i bolje opremljenim mjestima onemogućile su nekad vrlo atraktivno klizanje na Maksimirskim jezerima.

Podatak o posjeti Parka individualno ili u društvu u kombinaciji sa ostalim pitanjima vezan uz način njegova korištenja, a podijelio je posjetitelje u dvije grupe. Prvu grupu čine posjetitelji koji dolaze sami i traže mjesto gdje mogu razmišljati, opuštati se, biti sami uživajući u ljepotama prirode. Oni žele da se Park obnovi po povijesnoj matrici te da mu se vrata stari sadržaji ili da Park ostane takav kakav jest uz bolje održavanje i brigu o čistoći, bez suvišnih zahvata i unosa novih elemenata i sadržaja. Drugu grupu čine posjetitelji koji dolaze u društvu i Maksimir koriste kao mjesto za druženje, igru i mogućnost rekreacije. Oni žele da se Maksimir potpuno uredi na moderniji način i da ga se održava kako bi privukao što veći broj posjetitelja i turista. Zalažu se i za povećanje ugostiteljskih sadržaja, ističući kako je to jedan od glavnih nedostataka Parka.

Karta 3.: Prikaz današnjeg omjera vegetacije u Maksimiru
Map 3: Illustration of today's ratio of vegetation in Maksimir Park

Modernije opremanje i uređenje Parka je nemoguće zbog stroge zaštite Parka zbog toga izgradnja sportskih sadržaja (u obliku sportskih terena) i dječjih igrališta, također nije primjerena. Za tu svrhu postoje u Gradu Zagrebu adekvatni postojeći prostori (primjerice SRC Jarun ili Boćarski dom). Takvi se prostori međusobno ne mogu i ne smiju uspoređivati, budući da park Maksimir pripada povijesnoj baštini koju treba obnoviti i očuvati.

Zbog bolje i veće posjećenosti parka Maksimira nužno je intenziviranje sadržaja, dakako samo onih koji Parku ne bi štetili (kao na primjer mogućnost ponovnog uvođenja sportova i aktivnosti koje su se tijekom povijesti u Parku odvijale). Također bi bilo dobro revitalizirati nekadašnje sadržaje i funkcije Majura, s osnivanjem "gospodarskog parka" za edukaciju posjetitelja. Isto mišljenje dijeli i engleski stručnjak za obnovu povijesnih parkova prof. M. Downing sa Sveučilišta u New Castle u Engleskoj.

ZAKLJUČAK

- Park Maksimir je povijesno značajan i priznat i izvan granica Republike Hrvatske jer je u periodu svog nastanka bio prvi javni park u Europi. Danas je njegova povijesna osnova potpuno izgubljena i prostorno slabo prepoznatljiva.
- Nedovoljna svijesti o vrijednosti Parka i odraz socijalnog stanja u društvu utjecali su na mogućnost izgradnje u nekim dijelovima Parka. Te zone ugrožavaju park i uskoro prijeti njihovo odvajanje čime će se u potpunosti onemogućiti njegova restitucija.
- Tome uveliko pridonose neujednačeni interesi vlasničkih odnosa tj. korisnika (institucija) prostora Parka.
- Sukob interesa raznih korisnika i donosioca odluka, utječe na globalizaciju tog prostora; (nekadašnji sadržaji i aktivnosti više ne postoje, a u Park se želi uvesti i izgraditi neprimjereni sadržaji i funkcije
- U percepcijskom i funkcionalnom smislu je promijenjena uloga Parka. Park koji je nekad bio prostor društvenih događanja, danas je on bijeg od stvarnosti i suživot sa prirodom, uz mogućnost rekreacije.
- S obzirom na način korištenja Parka, posjetitelji su se opredijelili u dvije skupine; jedni koji žele obnovu Parka po povijesnoj matrici i vraćanje starih sadržaja bez suvišnih novih zahvata, drugi koji se zalažu za njegovu modernizaciju uvođenje novih sadržaja i povećanje ugostiteljskih objekata.
- Stanovnici rubnog područja Parka manje posjećuju park i smatraju ga manje vrijednim od posjetilaca koji ga ciljano posjećuju, tj dolaze iz ostalih dijelova Grada
- Osnivanje i djelovanje "Javne ustanove Park Maksimir", pozitivno su se odrazili na sliku Parka. Njihovo djelovanje

je posebno usmjereno u pravcu uređenja postojećih objekata i održavanja i njege parkovne vegetacije i opreme, te kontrole aktivnosti posjetitelja.

- Park bi svakako trebao zadržati status zaštićenog spomenika kulturne i prirodne baštine, nepromijenjenih granica, veći dio povijesne matrice Parka Maksimir je prostorno i sadržajno moguće revitalizirati i restaurirati, ali su pritom potrebni čvršći stavovi do donošenja odluka o događanjima u Parku kao i znatno veća financijska izdvajanja za obnovu i održavanje.

Naime, najveći je značaj Maksimira što je on povijesno vrijedan spomenik kulturne i prirodne baštine, ne samo Zagreba i Hrvatske već i značajan u Europskim razmjerima, stoga bi trebalo težiti k tome da on bude što reprezentativniji.

LITERATURA

- [1] Grad Zagreb - Gradska skupština: 200 Maksimir (1794. – 1994.), Zagreb, 1994.
- [2] Maruševski O., Jurković S.: Maksimir, Školska knjiga, Zagreb, 1992.
- [3] Mudrinjak D.: Maksimir nekad i sad (monografija-vodič), Objavljeno prigodom 180. obljetnice utemeljenja parka, Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1974.
- [4] Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture: Konzervatorska dokumentacija za park Maksimir – 1. faza, Zagreb, 1977.
- [5] Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture: Povijesna matrica perivoja Maksimir, Zagreb, 1989.
- [6] Udružena samoupravna interesna zajednica komunalnih djelatnosti Zagreba/ Urbanistički institut SR Hrvatske: Maksimir monografija, Zagreb, 1982.
- [7] Urbanistički institut SR Hrvatske: Park Maksimir, Provedbeni urbanistički plan, Program uređenja i korištenja, Zagreb, 1982.
- [8] Vitasović I.: Istraživanje vrijednosti, razloga nastanka, načina korištenja te mogućnosti obnove parka Maksimir, Diplomski rad, Agronomski fakultet, Zagreb, 2001.